

EHEAROME2020

Հոռն
Նախարարական
հաղորդում

Հ Ա Վ Ե Լ Վ Ա Ծ Ի

EUROPEAN
Higher Education Area

bologna
process

ITALIAN **BFUG** SECRETARIAT
2018-2020

Edited within the Erasmus+ project “[IN-GLOBAL Enhancing Knowledge of the EHEA and Global Dialogue](#)” in 2023.

The original version of the Rome Communiqué and its annexes are available on the website of the European Higher Education Area:
<https://ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020>

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Ակադեմիական ազատության վերաբերյալ հայտարարություն

Բոլոնիայի գործընթացի հետամուտ խմբի (ԲԳՀՆ) կողմից մի խումբ փորձագետների և շահագրգիռ կազմակերպությունների ևս խորհրդակցությամբ մշակված սույն տեքստը նպատակ ունի նախանշել ԵԲԿՏ-ի համար ակադեմիական ազատության համատեղ ընկալում և տրամադրել առաջին հիմքը ցուցանիչների հետագա զարգացման համար:

Ակադեմիական ազատությունը բարձրագույն կրթության ոլորտում որակյալ ուսումնառության, դասավանդման և հետազոտության, ինչպես նաև ժողովրդավարության անհատիկի հայեցակետ է: Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար անհրաժեշտ պայման է հասարակության բարօրության համար ստեղծել և փոխանցել գիտելիք՝ որպես հանրային բարիք: Այն երաժշտվարում է գիտնականների և ուսանողների համար մտքի և հետազոտությունների միջոցով խորացված գիտելիքների ուսումնասիրության և բաց փոխանակման ազատություն, ինչպես նաև ակադեմիական հաստատությունների և ծրագրերի շրջանակներում և դրանից դուրս հետազոտությունների արդյունքների փոխանակման ազատություն:

Ակադեմիական ազատությունը հստակ, հիմնարար ժողովրդավարական իրավունք է՝ մասնակիորեն հիմնված կրթության իրավունքի վրա, և կիսում է մտքի ազատության, կարծիքի ազատ արտահայտելու և ազատ արտահայտվելու տարրերը: Ակադեմիական ազատությունը պետք է ձևավորվի գիտական և մասնագիտական խիստ չափանիշների, այլոց իրավունքները հարգելու, էթիկայի կանոններին համապատասխան վարքագծի և մարդկանց ու նրանց շրջակա միջավայրի վրա հետազոտությունների ազդեցության վերաբերյալ իրազեկվածության հիման վրա: Դա խիստ կարևոր է ակադեմիական առարկաների և ուսումնասիրության ոլորտների չափանիշները բարձրացնելու համար: Որպես այդպիսին, ժողովրդավարական հասարակություններում ակադեմիական ազատությունը պատկանում է ոչ միայն անհատական գիտելիքները և արտահայտվելու իրավունքը, այլև ակադեմիական հաստատությունների ազատ գործունեությունը: Ինստիտուցիոնալ ինքնավարությունն ակադեմիական ազատության բաղկացուցիչ տարր է:

Ակադեմիական ազատությունը նշանակում է ակադեմիական համայնքի, այդ թվում՝ ակադեմիական անձնակազմի և ուսանողների՝ հետազոտությունների, դասավանդման և ուսումնառության անհրաժեշտ ազատություն, իսկ ավելի լայն իմաստով՝ հետազոտությունների և դասավանդման արդյունքների տարածում ինչպես բարձրագույն կրթության հատվածի շրջանակներում, այնպես էլ դրանից դուրս: Ըստ էության՝ հասկացությունն ապահովում է, որ ակադեմիական համայնքը կարողանա ներգրավվել հետազոտությանը, դասավանդմանը, ուսումնառությանը և հասարակության մեջ հաղորդակցությանը՝ չվիճակալով նհուսմանը:

Ակադեմիական ազատությունը նաև ժողովրդավարության կարևոր տարր է: Հասարակությունները չեն կարող լինել իսկապես ժողովրդավարական՝ առանց հարգելու ակադեմիական ազատությունը և ինստիտուցիոնալ ինքնավարությունը: Միևնույն ժամանակ ԵԲԿՏ-ի հիմնարար արժեքները չեն կարող լիակատար իրականացվել ժողովրդավարական հասարակություններից բացի այլ հասարակություններում: Ակադեմիական ազատությունը նման է ազատ արտահայտվելու իրավունքին և թե՛ հիմնված է ակադեմիական առարկաների չափանիշների վրա, թե՛ պայմաններ է ստեղծում այդ չափանիշները հետազոտության արդյունքների հիման վրա վիճարկելու համար:

Այս հասկացությունը թեև բավեցյալ պարզ է, սակայն իրականում շատ բարդ է և անհատիկիորեն կապված է այլ հիմնարար արժեքների հետ, ինչպիսիք են ինստիտուցիոնալ ինքնավարությունը և բարձրագույն կրթության համար հանրային պատասխանատվությունը և վերջինիս հանրային պատասխանատվությունը: Ակադեմիական ազատությունը համամարդկային արժեք է, որը խրախուսված է գիտելիքի և հումարտության ձգտման վրա: Դրա առանցքային սկզբունքները չեն կարող տարբեր կերպ ընկալվել և մեկնաբանվել տարբեր ազգային համատեքստներում կամ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների տեսակներում: Սակայն ակադեմիական ազատությունը բացարձակ արժեք չէ, և դրա իրագործումը ձևավորվում է այն հաստատությունների կողմից, որտեղ մենք ապրում ենք: Ուստի վարքագծի շրջանակը և ուսումնասիրությունների և արտահայտվելու սահմանները, որոնց պատկանում է ակադեմիական ազատությունը, հաճախ բանավեճի աղբյուր են դառնում:

Կարելի է հասկանալ, որ ակադեմիական ազատությունը կազմված է սովորելու, դասավանդելու և հետազոտելու ազատությունից, ընդ որում՝ այս ազատություններից յուրաքանչյուրը ենթադրում է մտածելու, հետազոտելու և գաղափարներ կիսելու ազատություն

ինչպես բարձրագույն կրթության հատվածում, այնպես էլ դրա սահմաններից դուրս: Ակադեմիական միջավայրի իրականության մեջ այդ ազատություններին իմաստ ու կյանք տալն ինքնաբերաբար մի շարք խնդիրներ է վերհանում: Դասավանդելու ազատությունը կարող է իրականացվել միայն հանրային և սոցիալական պատասխանատվության և ինստիտուցիոնալ ինքնավարության հետ համատեղ: Պետական մարմինները պատասխանատվություն են կրում ֆալսիֆիկացիայի համապատասխան բարձրագույն կրթական ծրագրեր առաջարկելն ապահովելու համար, մինչպես ինքնավար բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները մեծ պատասխանատվություն են կրում ծրագրերի հիմնում ընկած հետազոտական աշխատանքներ իրականացնելու և ծրագրերի գասավանդման մեթոդները որոշելու համար: Ակադեմիական անձնակազմը հույսով է մեծ պատասխանատվություն է կրում ուսումնական պլանի և ծրագրի բազային չինները սահմանելու և կիրառվող գասավանդման մեթոդները մշակելու համար:

Բարձրագույն կրթության կառավարումը հույսով է ապահովելու, գասավանդելու և հետազոտելու ազատությունների վրա և պետք է գիտակցաբար կազմակերպվի այնպես, որ հարցի ակադեմիական ազատությունը: Եվրոպայում գոյակցում են կառավարման տարբեր մոդելներ՝ կառավարման և որոշումներ կայացնող մարմիններում տարբեր կերպ ներկայացված ակադեմիական անձնակազմերով և ուսանողներով: Կառավարման մարմիններում մասնակցությունը կարող է նպաստել հաստատության գասավանդման և հետազոտման առաջնությունների իրականացմանը և կարող է արտացոլել հասարակության ավելի լայն ներգրավվածության նպատակը: Անկախ կոնկրետ մոդելից՝ ակադեմիական անձնակազմը և ուսանողները պետք է էական մասնակցություն ունենան որոշումների կայացման գործընթացներին և իրավունք ունենան արտահայտելու իրենց տեսակետներն իրենց հաստատության ֆալսիֆիկացիայի և առաջնահերթությունների վերաբերյալ՝ չվախենալով նեոսմերից:

Արժեքները վախճակապակցված են, և գասավանդելու ազատության միջոցով նաև հարց է բարձրացվում, թե ում է պետք գասավանդել, և հետևաբար, ի վերջո, ով է սերտորեն կապված ավարելու ազատության հետ: Այս արժեքներն իրենց հերթին վերաբերում են հավասար հասանելիությանը, և անհրաժեշտ է, որ բարձրագույն կրթության հասանելիության չափորոշիչների և պայմանների վերաբերյալ մի շարք հարցեր լուծվեն հասարակական երկխոսության և վարչական ընթացակարգերի միջոցով:

Նույն կերպ անհրաժեշտ է հարցեր տալ նաև այն մասին, թե ով է իրականացնում գասավանդումը և հետազոտությունը, ինչպես նաև ակադեմիական անձնակազմի հավաքագրման և պահպանման վերաբերյալ որոշումների կայացման գործող գործընթացի տեսակի մասին: Կարևոր է ապահովել, որ ակադեմիական անձնակազմն օգտվի բավականաչափ ապահով աշխատանքային պայմաններից, որպեսզի կարողանա իրացնել ակադեմիական ազատությունը: Ակադեմիական անձնակազմը երբեք չպետք է ենթարկվի սպառնալիքների, աշխատանքից հեռացման կամ այլ պատժամիջոցների՝ կապված իրենց հետազոտության բովանդակության, գասավանդման կամ արտահայտված մասնագիտական տեսակետների հետ:

Հետազոտություն իրականացնելու ազատությունը ներառում է համապատասխան առարկաների մասնագիտական չափանիշներին համապատասխան իրավունք՝ որոշելու, թե ինչ է հետազոտվելու (կամ չի հետազոտվելու), ինչպես է այն հետազոտվելու, ով է իրականացնելու հետազոտությունը, ում հետ է ինչ նպատակով իրականացվելու հետազոտությունը, և այն մեթոդներն ու եղանակները, որոնցով տարածվելու են հետազոտության արդյունքները:

Այս հարցերը հնարավոր չէ լուծել առանձին: Տվյալ հաստատությունում առաջարկվող հետազոտական ծրագրերի կամ առարկաների տեսակները որոշելը բարդ հարց է՝ բարդ ռազմավարական ընտրություններ կատարելու մեջ ներգրավվելով պետական մարմինների և հաստատությունների: Հետազոտություն իրականացնելը պահանջում է ֆինանսավորում, որը կարելի է ստանալ ինչպես պետական, այնպես էլ մասնավոր աղբյուրներից, և շատ դեպքերում պահանջում է նաև էթիկական հարցերի մանրակրկիտ հաշվառում:

Թեև ակադեմիական ազատությունը որակյալ բարձրագույն կրթության անհրաժեշտ մաս է, այն այնպիսի արժեք չէ, որը կարելի է ինքնաբերաբար ընդունել: Ավելի շուտ, անհրաժեշտ է ստեղծել, պարբերաբար գնահատել, պաշտպանել և նպաստել ակադեմիական ազատության իրագործումն ապահովող տարբեր տարրերի և պայմանների վախճակապակցությունը:

This translation is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

